

اتاق بازرگانی، صنایع، معادن
و کشاورزی اصفهان

اتاق بازرگانی اصفهان

چاپ دوم

نشریه اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی اصفهان خرداد و تیر ۱۳۹۵ شماره ۸۰
Isfahan Chamber of Commerce Magazine Issue No.80

رکود تورمی

محسن رنانی

آماده باش نظام
برای رشد اقتصادی

عبدالحسین ساسان

نیازمند «کار آفرینان دولتی»
هستیم

نقد کمیل طیبی بر مواضع مسعود نیلی

پدیده رکود تورمی
در ایران

سعید لیلانز

منتظر معجزه
نباشیم

طرح مردمی کردن اقتصاد مقاومتی

مردمی کردن اقتصاد مقاومتی یعنی مشارکت فعال مردم در اقتصاد و در مرحله بعد، ورود شهروندان به عنوان مصرف کننده‌ای مسوولیت پذیر در اقتصاد، سپس ورود آن‌ها به عنوان تولید کننده و توزیع کننده فعال و مهم تر از همه مشارکت همگان در توسعه کشور، که این مهم از چهار منظر اقتصادی، فرهنگی، اجتماعی و سیاسی بررسی می‌گردد.

اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی اصفهان

Isfahan Chamber of Commerce ,
Industries , Mines and Agriculture

۸۰

نشریه اختصاصی اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی اصفهان

سال شانزدهم / شماره ۸۰ / خرداد و تیر ماه ۱۳۹۵

■ صاحب امتیاز

اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی اصفهان

■ مدیر مسوول

سید عبدالوهاب سهل آبادی

■ سردبیر

مصطفی زناسی

■ دبیر تحریریه

حمیدرضا امیدان

■ مدیر اجرایی

غلامرضا آقا طاهری

■ هیات تحریریه

محمود رضا آقارب پرست، حمیدرضا امیدان، مجتبی بهرامی پوره، جمشید تقسیم، محمد رضا دلوی، علی راغی، محمد رضا رجالی، مصطفی زناسی، سید رسول رنجبران، کمیل طیبی، سید محسن علامه، علی نادری، محمد گوهریان

■ همکاران این شماره

محمد ابکار رضا اسماعیلی، قاسمعلی جباری، محسن زانی شهرام ریسی دهکردی، عبدالحسین ساسان، سعید لیلان، مجید علی تبار، امیر کشانی

■ طراحی، چاپ و اجرا

آنیل رسانه برتر

■ طراح جلد

محدثه دهقان نصیری

www.eccim.com

■ وب سایت:

@eccima

■ کانال تلگرام:

نشانی: اصفهان، میدان فیض، روابط عمومی اتاق بازرگانی اصفهان

۰۲۱-۳۶۱۱۴۵۸

■ تلفن:

eccim.mag@gmail.com

■ پست الکترونیک:

۸۱۵۵۶۳۳۶

■ صندوق پستی:

دفتر سوم: اخبار داخلی

- ۵۴ پایان برداشت خاک رس برای تولید آجر
- ۵۶ برگزاری جلسه شورای دبیران کمیسیون ها
- ۵۷ اتاق بازرگانی اصفهان از فعال ترین اتاق های ایران در جذب سرمایه گذاری خارجی است
- ۵۹ تعدیل نرخ ارز، راه نجات تولید
- ۶۰ تحلیل اقتصادی ایران و جهان

تاکید بر اجرای سیاست های اقتصاد مقاومتی

همایش اقتصاد عدالت محور بازگشت دوباره به عرصه های بین المللی

فضای اقتصادی در حال دگر دینی است

دفتر اول: مقاله - دیدگاه

- ۶ رویکرد جدید نشریه اتاق بازرگانی
- ۷ منتظر معجزه نباشیم
- ۱۰ نارسایی نقدینگی بانک ها در حمایت از تولید
- ۱۲ پدیده رکود تورمی در ایران
- ۱۶ بهشت سرمایه گذاران
- ۱۸ ریشه های رکود تورمی و درمان آن
- ۲۰ گذر از رکود
- ۲۶ کابوس بزرگ دولت

دفتر دوم: گفت و گو - میزگرد

- ۲۸ نیازمند «کارآفرینان دولتی» هستیم
- ۳۸ آماده باش نظام برای رشد اقتصادی
- ۴۸ سربازان خط مقدم نبرد اقتصادی
- ۵۰ دانشگاه ثروت آفرین
- ۵۲ دبیرکل جدید اتاق بازرگانی اصفهان معرفی شد

در میزگرد «بررسی رکود تورمی» مطرح شد:

۳۸ آماده باش نظام برای رشد اقتصادی

در این میزگرد تخصصی که به منظور بررسی علل رکود تورمی موجود در اقتصاد و دستیابی و آرایه راهکارهای خروج از آن برگزار شد، دکتر «محسن زانی»، دکتر «کمیل طیبی»، مهندس «مصطفی زناسی» و دکتر «شهرام ریسی دهکردی» به بحث و گفت و گو پرداختند.

- نشریه اتاق بازرگانی اصفهان از عموم اعضا، نویسندگان و محققان، مقاله و تقدیمی پذیرد.
- نظرات مندرج در نشریه، لزوما نظر اتاق بازرگانی اصفهان نیست.
- نشریه اتاق بازرگانی در اصلاح، تلخیص، ویرایش و پذیرش مطالب، آزاد است.
- نقل مطالب و تصاویر مندرج در این نشریه، با ذکر ماخذ، آزاد است.

گفت و گو - میزگرد

در میزگرد «بررسی و ارزیابی علل رکود تورمی و راهکارهای خروج از آن» مطرح شد:

آماده باش نظام برای رشد اقتصادی

● نیازمند «کار آفرینان دولتی» هستیم ● سربازان خط مقدم نبرد اقتصادی ● دانشگاه ثروت آفرین

در میزگرد «بررسی و ارزیابی علل رکود توری و راهکارهای خروج از آن» مطرح شد:

آماده باش نظام برای رشد اقتصادی

رییس قرارگاه اقتصاد مقاومتی باید تمام اختیارات را در حوزه اقتصادی داشته باشد

در این میزگرد تخصصی که به منظور بررسی علل رکود توری موجود در اقتصاد و دستیابی و ارایه راهکارهای خروج از آن برگزار شد، دکتر «محسن رنانی» و دکتر «کمیل طیبی» اساتید دانشگاه اصفهان، مهندس «مصطفی رناسی» سردبیر نشریه و نایب رییس اتاق اصفهان و دکتر «شهرام ربیسی دهکردی» دانش آموخته دانشگاه اصفهان؛ به بحث و گفت و گو پرداختند.

عوامل ساختاری، عوامل میان و بلندمدت هستند که مجموعه عملکرد دولت های گذشته به آن ساختارهای رکودی انجامیده است و عوامل نهادی عوامل بسیار بلندمدت هستند که به ساختار نظام حقوقی و سیاسی کشور باز می گردد. این سه دسته عامل ریشه داخلی دارد و برحسب تصادف در حال حاضر هر سه عامل به صورت همزمان اتفاق افتاده اند. رکود در کشور دو عامل خارجی کاهش قیمت نفت از سال ۲۰۰۸ نیز

در نظر گرفته شود، ما ۱۰ سال است که در رکود قرار داریم و عبارت دیگر در صورتی که تعداد کارگاه های بزرگ صنعتی را در نظر بگیریم، هفت سال است که در رکود قرار گرفته ایم. بنابراین طول و عمق رکود بسیار طولانی شده است. عوامل پیدایش رکود به سه دسته اقتصاد کلانی، ساختاری و نهادی تقسیم بندی می شوند. عوامل اقتصاد کلانی، عوامل کوتاه و میان مدت هستند که معمولاً مدیریت آن در دست دولت است اما در ایران استثنا دارد.

رناسی: با توجه به این موضوع که اقتصاد کشور دوره طولانی است که در رکود و رکود توری به سر می برد، جناب دکتر رنانی به نظر شما علل رکود توری در شرایط موجود چیست؟

رنانی: در عمیق ترین و طولانی ترین دوره رکود اقتصاد پس از جنگ جهانی دوم قرار داریم. به یک عبارت در صورتی که میزان اشتغال

شد این روند خوش بینی که در حال شکل گیری همراه با برجام بود، متوقف شود و در حال حاضر این روند خوش بینی در حال مختل شدن است یعنی تنازعات برای انتخابات ریاست جمهوری سال آینده در حال آشکار شدن است و روند خوش بینی را کاهش خواهد داد. بنابراین با وجود پتانسیل فیزیکی و واقعی برای خروج از رکود، پتانسیل روانی لازم برای خروج از رکود در کشور ایجاد نشده است. با چنین وضعیتی به نظر می رسد امسال، سال خروج از رکود نخواهد بود. امسال وضعیت در شرایط رشد زیر یک درصد باقی خواهد ماند و یا حتی ممکن است منفی شود. اگر فضای سیاسی کشور، وضعیت تنش آمیز کنونی را داشته باشد و این وضعیت برای انتخابات ریاست جمهوری ادامه پیدا کند، نمی توان انتظار خروج از رکود را داشت.

طیبی: اولاً من یک نقدی بر صحبت های دکتر رنانی داشته باشم، آقای دکتر خروج و یا باقی ماندن در فضای رکود را به انگیزه های روانی و شرایط سیاسی حاکم بر اقتصاد ربط دادند. به نظرم این موضوع می تواند به عنوان یک عامل وجود داشته باشد اما همه عوامل تاثیرگذار برای خروج از رکود نیست کما این که اگر یک مقداری فهم اقتصادی را بیشتر مدنظر قرار دهیم، خروج و یا باقی ماندن در رکود به ساختار اقتصادی بازمی گردد. باید شرایط اقتصادی و اجتماعی با هم در نظر گرفته شود.

رناسی: جناب دکتر طیبی سیاست های مالی انقباضی دولت چه تاثیری در تعمیق رکود داشته است؟

طیبی: نظام مالیاتی و نظام بانکی در کشور وجود دارد که اگر این دو را به عنوان یک پارادایم اقتصادی در نظر بگیریم، دارای عملکردهایی بوده اند. عملکردهایی که در گذشته و حال عملکرد مناسبی نبوده اند. باید دید که اصلاح نظام مالی در چه فاکتورهایی خلاصه می شود؛ فاکتورهایی که اثرات کوتاه و بلندمدت برای خروج از رکود داشته باشد. به عنوان نمونه در اصلاح نظام مالیاتی باید دید که هزینه هایی که صرف اخذ مالیات می شود با درآمدهایی که برای دولت ایجاد می شود چه تناسبی دارد؟

اقتصاد در شکل گیری رکود در اقتصاد ایران بسیار مهمتر است. این موضوع که بیشتر در کشورهای توسعه نیافته و یا در حال توسعه اتفاق می افتد، به نامناسب بودن فضای کسب و کار بازمی گردد که باعث پرهزینه شدن فرایند تولید خواهد شد. سو مدیریت ها در اقتصاد ایران نیز یکی از دلایل رکود به شمار می آید و غیرقابل انکار است. سیاست های ناکارآمد و نامناسب ارزی و پولی نیز نکته مهم بعدی در به وجود آمدن وضعیت رکود به حساب می آید.

رناسی: جناب دکتر رنانی بفرمایید که اقتصاد ایران در حال تعمیق رکود و حرکت به سمت رکود بیشتر است و یا در شرایط فعلی وضعیت رکود تغییر مسیر پیدا کرده است؟

رنانی: از سال ۹۲ به بعد و با روی کار آمدن دولت یازدهم، انتظارات حاکی از این بود که کشور از رکود خارج خواهد شد؛ به نوعی مقدمات روانشناختی آن نیز آماده بود، پتانسیل های زیادی نیز در کشور وجود داشت که به برآورده شدن این انتظارات کمک کند؛ منتها اقتصاد نیز مانند یک انسان، یک سیستم زنده است که دو بعد فنی- جسمی و یک بعد روح-روانشناختی دارد. اگر یک انسان برای انجام یک اقدام از نظر جسمی سالم و قهراق باشد اما از لحاظ روانشناختی آماده نباشد، نمی تواند آن اقدام را انجام دهد، اقتصاد نیز به همین گونه است. اگر یک اقتصاد به لحاظ سرمایه گذاری و توانایی کارآمد باشد اما به لحاظ فکری و روانی آماده نباشد، آن توانایی ها به تولید منجر نمی شود. در اقتصاد ایران زمینه ها و توانایی های مادی تولید وجود دارد منتها انگیزه های روانی روحی برای بلند شدن اقتصاد از روی زمین، کم وجود داشته است. اقتصاد کشور با کمبود روحیه، امید و افق روبرو است. حجم سرمایه که در خاک به صورت پروژه و شهرک صنعتی کاشته شده است زیاد است اما کمبود افق و امید این حجم سرمایه را زمین گیر کرده است. پس از روی کار آمدن دولت یازدهم انتظارات بر این بود که فضا تغییر خواهد کرد. مذاکرات و برجام دایما این فرآیند را تقویت می کرد و تا اواخر مذاکرات شواهد حاکی از این بود که اقتصاد در حال حرکت از رشد منفی به رشد مثبت است. اما متأسفانه تنازعات سیاسی بین جناح ها و بخش های حکومت باعث

دارد. بنابراین ما امروز با یک رکود پنج لایه ای مواجه هستیم که از این لایه ها تنها یک مورد توسط دولت ها به وجود آمده است و آن هم با اما و اگرهایی همراه است.

رناسی: دکتر رنانی کاهش قیمت نفت را یکی از دلایل رکود ذکر کردند اما در دولت های هفتم و هشتم شاهد این قضیه بودیم که قیمت نفت به هشت دلار نیز رسید اما رونق اقتصادی وجود داشت؛ جناب دکتر طیبی شما علل رکود را چگونه تبیین می کنید؟

طیبی: در یکی دو دهه گذشته، قیمت نفت عامل اساسی در ایجاد رکود نبوده است اما اگر از یک منظر دیگر و با توجه به عوامل تاثیرگذار در ایجاد رکود، نگاه شود می توان گفت این رکود یک خاستگاه تورمی داشته و با انباشت تورم در سال های مختلف اتفاق افتاده است. همچنین در این صورت است که می توان گفت نوسانات قیمت نفت در ایجاد رکود، یک بروز روشن تر و واضح تری را نشان می دهد و من با نظر دکتر رنانی موافق هستم. همچنین رکود جهانی خود به خود یک اثر بلندمدت در اقتصاد ایجاد رکود می کند و این رکود به کشورهایی مانند کشور ایران که نفت خیز است، منتقل می شود.

رناسی: دکتر ریسی شما فکر می کنید علل ایجاد رکود چه بوده است و سیاست های انقباضی دولت یازدهم چقدر در تشدید این رکود موثر بوده است؟

ریسی: در طول ۱۰ سال گذشته، رکود دامنگیری در اقتصاد ایران تسری پیدا کرده و البته در تمام مقاطع همراه با تورم دو رقمی بوده است. ایجاد این رکود دلایل متعددی دارد که بخش هایی از آن را دکتر رنانی اشاره کردند. دلایل رکود به دو بخش عدم وجود تقاضای موثر و نارسایی های موجود در طرف عرضه اقتصاد تقسیم بندی می شود؛ در دولت گذشته دو رخداد پرداخت تسهیلات به بنگاه های زودبازده و پرداخت مستقیم یارانه ها بر ایجاد تقاضای موثر تاثیرگذار بود اما موفق نبود. به نظرم نارسایی های موجود در طرف عرضه

عملکرد نظام مالی اقتصاد در دوره های مختلف نتوانسته کارکرد لازم را داشته باشد. ما همواره یک بازار سرمایه کوچک شده ای داشته ایم و در فرآیند خصوصی سازی نیز همواره موفق نبوده ایم. بنابراین باید عملکرد نظام مالی، مالیاتی و سیستم بانکی را نیز به عنوان عوامل ایجاد کننده رکود در نظر گرفت.

ریبسی: نظریه «انباشت تفاضلی» که در سال ۲۰۰۱ منتشر شد به این موضوع می پردازد که ساختارهای اقتصاد در برخی از کشورها به گونه ای شکل می گیرد که برخی از بازارها در اختیار یک سری گروه های صاحب نفوذ پر قدرت قرار می گیرد که این ها سودشان بسیار بیشتر از بازدهی شان است و بنابراین قیمت ها را بالا نگه می دارند و سعی می کنند تا رقابت را در سطح پایین داشته باشند و یک انحصار برای خود ایجاد می کنند. از بین بردن رقابت باعث می شود که بنگاه های تولیدی نتوانند وارد این بازارها شوند. در این نظریه به کاهش انگیزه های تولید توجه شده است؛ در دوره گذشته این اتفاق (مشابه نظریه انباشت تفاضلی) در اقتصاد ایران افتاده است و قواعد بازی ای شکل گرفته که از بین بردن آن کار سختی است. نوع خصوصی سازی و ساختارها و سیاست های مالی که در گذشته شکل گرفته، وضعیت انحصار را تشدید کرده است و شکست این انحصارها در حال حاضر کاری بس دشوار خواهد بود؛ بنابراین خروج از رکود نیز به همین راحتی امکان پذیر نیست.

طیبی: در چند دهه اخیر در دولت های مختلف، مواضع مختلفی را شاهد بودیم، یک زمان کنترل بیشتر اقتصاد مدنظر بوده و یک زمان نیاز به بازسازی اقتصادی مورد توجه قرار گرفته است، این دوره گذشته که می فرمایید اتفاقی نظیر نظریه انباشت تفاضلی در اقتصاد کشور حادث شده، منظورتان دقیقا کدام دوره مشخص است؟

ریبسی: در صورتی که اقتصاد ایران بررسی شود بین سال های ۱۳۵۱ تا ۱۳۵۷، رشد شدید درآمد نفتی وجود داشته و رشد حجم پول به ۴۱ درصد رسید و متوسط نرخ تورم ۱۳،۴۵

درصد بود. زمانی که در یک دوره زمانی ۵۰ ساله یک فرآیند دنبال می شود، دیگر این فرآیند تبدیل به یک قاعده بازی می شود و شکستن آن سخت خواهد شد. از سال ۵۸ تا ۶۸ رشد اقتصادی منفی وجود داشته و نرخ تورم ۱۹ درصد بوده است. متوسط نرخ تورم سال های ۶۹ تا ۷۳، حدود ۲۲،۴۱ درصد بوده است. ۷۴ تا ۷۸ نرخ تورم ۴۹،۳۸ درصدی در اقتصاد ایران تجربه می شود. از سال ۷۹ تا ۸۲، متوسط نرخ تورم ۱۴ درصد، ۸۳ تا ۸۴ متوسط نرخ تورم ۱۴ درصد و در نهایت این اواخر نیز متوسط نرخ تورم به ۱۰ درصد رسیده است. معتقدم که یک ساختار در اقتصاد ایران شکل گرفته که بخش هایی از آن نیز به فرهنگ، بوروکراسی اداری و ساختارهای کسب و کار مربوط می شود.

رناسی: جناب دکتر ریبسی افزایش مالیات ها در دوران تورمی چقدر در تعمیق رکود اثر گذاشته است؟

ریبسی: یکی از ابزارهای شناخته شده برای مقابله با رکود تورمی، کاهش نرخ مالیات است اگرچه این موضوع می تواند به عنوان یک سیاست مالی انبساطی تاثیر گذار باشد.

رناسی: جناب دکتر رنانی ما شاهد این بوده ایم که دولت در چند سال گذشته سیاست هایی را

در جهت کاهش نرخ تورم به کار گرفت به طوری که تورم از ۴۰ درصد به حدود ۱۰ درصد کاهش یافت؛ به نظر شما تلاش دولت برای کاهش نرخ تورم به این شدت به صلاح بود؟

رنانی: اصولا در دوره رکود به نظر می رسد رفتن به فاز کاهش تورم، موجب تعمیق رکود می شود. از نظر پیامدهای اقتصادی-اجتماعی، رکود تورمی، رکود و تورم به ترتیب از بیشترین تا کمترین خسارت را بر اقتصاد کشور وارد می آورند؛ به این معنی که خسارات تورم کمتر از خسارات ناشی از رکود است و ... در این سه رده همواره باید از تورم برای خروج از رکود استفاده کرد. بنابراین اصل ورود به سیاست کنترل تورم حداقل به این شدت اشتباه بوده است و اقتصاد ایران برای چهار دهه با تورم های بالای ۲۰ درصد خو گرفته بود و اگر قرار بود تورم کنترل شود باید به حدود ۲۰ تا ۲۵ درصد می رسید و در عوض تلاش برای خروج از رکود انجام می گرفت. تورم به خودی خود پایین می آمد چرا که تورم سال های قبل ناشی از حجم تزریق پول بود و ادامه نیافتن سیاست تزریق پول، سبب کاهش تورم می شد. به نظر من کنترل تورم، خود یکی از عوامل تعمیق رکود بوده است. ما در سال های ۹۲ و ۹۳ در رکود بودیم اما عمق آن به اندازه حال حاضر نبوده است. در حال حاضر بخش بزرگی از صنایع بزرگ زمین گیر و ورشکسته شده اند و چرخه ای از خروج از فعالیت های اقتصادی در کشور شکل گرفته است و هر بنگاهی که از دور خارج می شود، چند بنگاه دیگر را نیز با آسیب جدیدی روبرو می کند. ای کاش سیاستگذاران به فاز خروج از رکود رفته بودند و اجازه می دادند تا تورم در همان حد ۳۰ درصد متوقف شود و سپس با یک سیاست گذاری پنج ساله پس از خروج از رکود، تورم را به سطح مطلوب زیر ۱۰ درصد می رسانند.

رناسی: جناب دکتر طیبی، مستحضر هستید که در سال ۹۲، طبق آمار تورم ۳۵ درصد بود و این رقم در سال های ۹۳ و ۹۴ به ترتیب به ۱۵ و ۱۰ درصد رسید. در این سه ساله ۶۰ درصد تورم وجود داشته اما حداکثر تورم یک تولیدکننده خارجی ۱۰ درصد بوده است. بنابراین بین تولیدکننده ایرانی و خارجی ۵۰ درصد تفاوت وجود دارد، از طرفی قیمت ارز در طول این مدت

جناب دکتر رنانی

جناب دکتر ریبسی

جناب دکتر ریبسی

جناب دکتر رنانی

جناب دکتر ریبسی

جناب دکتر ریبسی

جناب دکتر ریبسی

هدف بدست آوردن سهم بیشتر در اقتصاد جهانی از منظر صادرات و واردات است. از طرفی باید اشاره شود که بخش بزرگی به نام مسکن ارتباط بسیار ناچیزی با بازار ارز دارد. دکتر رنایی در صحبت هایش اشاره کرد که کنترل بیشتری بر روی نظام ارزی صورت گیرد، این موضوع با این که یک سیاست ارزی در پیش گرفته شود، متفاوت است. وجود رانت های اقتصادی منجر به انحراف منابع مالی و انحراف در فعالیت های مختلف می شود و در نهایت منجر به انحراف در نظام قیمتی می شود، بنابراین یکسان سازی نرخ ارز به منزله آزادسازی یا شناورسازی قیمت ارز نیست بلکه برای این است که سرمایه گذار خارجی و صادرکننده داخلی بتوانند تصمیم درستی بگیرند.

کاهش پیدا کرده است. به نظر تان این سیاست در افزایش رکود موثر نبوده است؟

طیبی: این چیزی که می فرمایید سیاست نیست؛ در دو سه ساله اخیر نیز سیاست ارزی درستی وجود نداشته است. یک انباشت تورمی همچنان نقش تاثیرگذاری بر شاخص های اقتصادی دارد که می تواند مشکل ساز شود؛ همچنین نگرانی از نوساناتی که بر شاخص های اقتصادی تاثیر می گذارد، وجود دارد. طبق گفته دکتر رنایی بهتر بود نرخ تورم در یک حدی متوقف می شد و با وجود تورم یک سری اصلاحات اساسی اقتصاد و جراحی اتفاق می افتاد. این جراحی اگر در نظام ارزی انجام می شد، به اقتصاد کشور کمک می کرد. در یکی دو سال اخیر از یکسان سازی نرخ ارز صحبت می شود اما به دلایل اقتصادی این مهم تاکنون محقق نشده است. استقلال و شهامت در بانک مرکزی برای اصلاح نرخ ارز وجود ندارد. در دو سال اخیر نرخ تعادلی ارز بین ۳۴۰۰ تا ۳۵۰۰ تومان مانده است.

رناسی: یک مساله دیگر که در رکود مطرح است، مساله قاچاق است؛ طبق گفته رییس مجلس ۲۰ میلیارد دلار قاچاق در کشور وجود دارد. این حجم قاچاق به وسیله گونی نیست بلکه نظام مند است. ۲۰ میلیارد دلار به این معنی است که حداقل ۱۰ درصد سود بازرگانی و عوارض گمرکی یعنی حدود دو میلیارد دلار پرداخت نمی شود، ۹ درصد مالیات بر ارزش افزوده یعنی حدود ۱٫۸ میلیارد دلار پرداخت نمی شود. بنابراین در سیاست های مالیاتی و درآمدی دولت شاید مبارزه با قاچاق بسیار مهمتر از فشاری باشد که بر تولیدکننده وارد می آید. از طرف دیگر تولیدکننده با رقیبی مواجه می شود که نه مالیات و عوارض می دهد و نه سود بازرگانی. همچنین مصرف کننده از کالاهایی استفاده می کند که استاندارد نیست و احتمالاً کیفیت مناسبی ندارد. به نظر شما قاچاق چه آسیبی به صنعت داخل وارد می کند و نقش مبارزه با قاچاق در خروج از رکود چیست؟

یابد و صادرات ۱۰ تا ۲۰ درصد افزایش یابد و این میزان افزایش حدود ۵ تا ۸ میلیارد دلار خواهد بود اما اگر قیمت ارز افزایش یابد، یک اقتصاد ۵۰۰ میلیارد دلاری تحت آسیب قرار خواهد گرفت؛ بنابراین برای تشویق یک مبلغ ۸ میلیارد دلار صادراتی نباید نرخ ارز افزایش یابد چراکه هزینه آن، ایجاد شوک به یک اقتصاد درحال رکود ۵۰۰ میلیارد دلاری است. مشکل این جاست که دولت قیمت ارز را مدیریت کرده و جلوی افزایش آن را گرفته اما الگویی برای واردات در هیچ کدام از سال های پس از انقلاب طراحی نشده است. صادرات بیش از آن که تابع نرخ ارز باشد، تابع تحولات فضای کسب و کار است. اما واردات به سرعت از پایین بودن نرخ ارز تاثیر می پذیرد و تحولات کسب و کار اثری بر واردات نمی گذارد. بنابراین مشکل سیاست گذار در این بوده است که تنها یک طرف یعنی طرف صادرکننده را کنترل کرده است.

رنانی: در یک اقتصاد سالم باید نرخ ارز متناسب با نرخ تورم باشد و گرنه ساز و کارها و فرآیندهای بین اقتصاد داخلی و خارجی بهم می ریزد. به لحاظ تئوریک و بلندمدت مهم است که نرخ ارز مدیریت شده باشد تا فاصله بین اقتصاد داخلی و خارجی ایجاد نشود. ارز در اقتصاد کشور ما صرفاً یک متغیر اقتصادی نیست بلکه کارکردهای دیگری نیز دارد؛ ارز یک نشانگر عمومی از توانمندی و ثبات اقتصاد است؛ یعنی فعال اقتصادی کشور، حتی در زمانی که صادرکننده نیست، فعالیت اقتصادی و قیمت های خود را با نرخ ارز تنظیم می کند. نرخ ارز یک شاخص ثبات و چشم انداز برای اقتصاد ایران محسوب می شود. ارز در کشور دو کار انجام می دهد؛ یکی هماهنگ سازی قیمت های نسبی و نشانه دادن به فعال اقتصادی پیرامون ثبات یا عدم ثبات بازار آینده. در سال های اخیر که کشور در رکود به سر می برد، افزایش قیمت ارز، می تواند هزینه تمام شده تولید را بالا برده و رکود را تشدید کند. بنابراین من موافقم که در دوران رکود ارز مدیریت شود اما در دوران غیررکود خیر؛ به دلیل این که اگر در دوران رکود ارز آزاد شود، ممکن است قیمت ارز افزایش

ریبسی: قاچاق، اقتصاد زیرزمینی، اقتصاد سیاه یا هر فعالیتی در بخش غیررسمی اقتصاد طبیعتاً ساختار اقتصاد را از ساختار نرمال خود دور می کند و فضا را برای فعالیت های رقابتی فعالان اقتصادی متشنج و مغشوش می کند و تصمیم گیری ها را با اختلال مواجه می سازد. موضوع قاچاق، موضوع بسیار مهمی در بحث رکود است و رابطه مستقیمی با رکود تورمی دارد. زمانی که کالای قاچاق بدون

طیبی: من دو نقد به صحبت های دکتر رنایی دارم؛ یکی این که تمام تقصیر و مشکلات اقتصاد را نباید به گردن نرخ ارز انداخت به دلیل این که نوسانات نرخ ارز به سهم اقتصاد ما از اقتصاد جهانی بازمی گردد. درست است که نرخ ارز می تواند نماینده توان تولید و اشتغال و سیاست های اقتصادی باشد اما اقتصاد ما سهم کوچکی از اقتصاد دنیا دارد و بنابراین می توان اقتصاد داخلی را این گونه متصور شد که بخشی عمده ای از اقتصاد فارغ از تغییرات و نوسانات نرخ ارز است. پس هر سیاست گذاری ارزی بیشتر با

استاندارد، پرداخت تعرفه و عوارض گمرکی وارد می شود، قیمت تمام شده بسیار پایینی خواهد داشت و ساختار تولیدی که در طی سال ها شکل گرفته و برای آن هزینه شده است را از بین خواهد برد. به طور طبیعی برگرداندن این بیمار که به واسطه قاچاق بیمار شده است، به حالت نرمال بسیار کار سختی خواهد بود. مقابله با پدیده قاچاق کار بسیار سختی است، با بررسی از دیدگاه نهادی می توان گفت که یک قاعده بازی شکل گرفته و به راحتی برای مبارزه با آن نمی توان راهکار ارایه کرد. برخوردهای قهری با پدیده های اجتماعی جوابگو نیست، به عنوان نمونه ۳۰ تا ۳۵ سال است که با پدیده مواد مخدر به عنوان یک کالای قاچاق مبارزه می شود و بیشترین هزینه برای مقابله با آن پرداخت می شود، بسیاری از فرزندان در راه مقابله با مواد مخدر شهید شده اند اما همچنان راه ورود آن بسته نشده است. اگر پذیرفته می شد که چنین تقاضایی وجود دارد، می شد این موضوع را در قالب نظام بازار شناساند. طبق آمار رسمی که در مجلس شورای اسلامی به وزیر کشور ارایه شد، ۱.۵ میلیون معتاد به مواد مخدر در کشور وجود دارد. این افراد مورد نیاز خود را از شبکه های زیرزمینی تامین می کنند. اگر این افراد شناسنامه دار می شدند، شاید قابل کنترل بودند و آسیب های وارده با آنان کاهش می یافت. در مورد کالاهای غیر از مواد مخدر نیز راهکار قیمت است. هر طور که مرزها بسته شوند، باز هم کالای قاچاق وارد خواهد شد. حال به بحث رکود تورمی بازگردیم. در صورتی که توان تولید کالایی در داخل وجود دارد، زیرساخت های سرمایه گذاری آن آماده باشد و مزیت نسبی نیز برای تولید آن مهیا باشد، با بحث قاچاق مورد آسیب قرار می گیرند و در صورتی که جلوی قاچاق گرفته شود می توان زمینه های تولید آن کالا را فراهم کرد اما بیابید به عنوان نمونه بحث واردات خودرو را با هم بررسی کنیم. بالاترین نرخ واردات در بحث واردات خودرو، حدود ۱۱۰ تا ۱۲۰ درصد منظور می شود و این موضوع باعث شده که دیگر نتوان خودرو را وارد کرد. اما در این فرآیند چه آسیبی را مشاهده می کنیم؟ بالاترین میزان مرگ و میر ناشی از تصادفات جاده ای در کشور به دلیل بی کیفیت بودن کالاهای تولید خودروساز داخلی وجود دارد. اعمال کردن و یا اعمال نکردن تعرفه های گمرکی بستگی به نوع کالا و مقطع زمانی دارد. به نظر می رسد در چنین شرایطی بهتر است

فضا، رقابتی شود.

رناسی: ما اعتقاد داریم فضا باید رقابتی شود و اجازه ورود و رقابت به بخش خصوصی داده شود و در این شرایط نباید حمایتی از بخش خصوصی انجام گیرد. اما زمانی که تولیدکننده با بهره وام ۲۸ درصد مواجه می شود و زمانی که دلارهای نفتی به نفع واردکننده در اقتصاد تزریق می شود، در واقع به تولیدکننده داخلی ظلم شده است.

ریبسی: کاهش نرخ مالیاتی به عنوان یک سیاست دنبال شده است. وقتی بودجه ۹۴ و ۹۵ را باهم مقایسه می کنیم مشاهده می کنیم که تنها در هزینه های عمومی دولت از سال ۹۴ تا ۹۵، ۲۲ درصد رشد وجود داشته است. زمانی که بحث هزینه های عمومی مطرح می شود، در واقع بخشی از همان G است، در نتیجه با وجود فضای رکودی موجود، شاهد رشد بخش دولتی در این دو سال هستیم.

طیبه: هزینه های عمومی دولت ممکن است مولد و یا غیرمولد باشد و باید دید که این هزینه های عمومی در کدام دسته قرار می گیرند. باید نگران این بود که هزینه های عمومی غیرمولد باشند.

ریبسی: دولت نمی تواند مولد باشد.

رنانی: مهم ترین اقدامی که وزیر اقتصاد به عنوان سکандار اقتصاد باید انجام دهد این است که با نظام سیاسی برای تعیین فرمانده اقتصاد ایران گفت و گو کند، تا زمانی که فرمانده اقتصاد ایران مشخص نشود، راه روشنی برای اقتصاد ایران وجود نخواهد داشت. باید در سطح اول مملکت و مجلس، وزیر اقتصاد به یک جمع بندی برسد که تا زمانی که اقتصاد ایران فرمانده نداشته باشد، خروج از رکود از امکان پذیر نیست.

رناسی: به نظر شما اگر دولت در بخش آموزش هزینه کرده باشد، به نظر شما غیرمولد است.

ریبسی: باید دید که خروجی آموزش به کجا منتهی شده است. چند درصد از فارغ التحصیلان مقطع لیسانس می توانند جذب بازار کار شوند.

رناسی: در این زمینه باید برای افزایش کیفیت، پرداختی به معلمان و اساتید دانشگاه افزایش داده شود.

ریبسی: در برنامه بودجه، تعداد ردیف بودجه ای زیادی وجود دارد که به جاهای مختلف تخصیص داده می شود. مشاهده می شود که مجموعه عظیمی از وزارتخانه ها، نهادها، دستگاه ها و ... از دولت ارتزاق می کنند.

طیبه: اگر در بودجه عمومی افزایشی اتفاق بیافتد و مخارج R&D را تقویت کند، آن زمان فعالیت مناسبی انجام گرفته است. در یکی دو سال گذشته، اعتقاد دولت تقویت سهم R&D و تحقیقات در تولید ناخالص داخلی بوده است که این موضوع از کانال بودجه در حال شکل گیری است.

ریبسی: کدامیک از پژوهش های دانشگاهی توانسته مشکلی از ساختار اداری کشور را حل کند. بر طبق قانون بودجه باید یک درصد پژوهش حتما انجام گیرد.

افزایش ۲۲ درصد هزینه های عمومی دولت نشان دهنده این موضوع است که دولت بزرگتر شده است.

طیبه: اقتصاد کره جنوبی وقتی موفق می شود که سهم دولت در پوشش و حمایت از تحقیقات را افزایش می دهد.

ریبسی: آفرین؛ پوشش و حمایت نه این که خود دولت فعالیت هایی را انجام دهد.

طیبی: دولت کره جنوبی خیلی جاها منابع را اختصاص می دهد.

رییسی: تا زمانی که تامین و تضمین حقوق مالکیت درست نباشد، نمی توان به مرحله بعد پا گذاشت، نمی توان نهادها را عوض کرد.

طیبی: این موارد را می توان با ابزارهای اقتصادی و با ابزارهای بودجه ای قطعاً می توان حل کرد.

رییسی: نه؛ چگونه می توان نظام تضمین حقوق مالکیت را با ابزارهای بودجه ای حل کرد.

طیبی: در صورتی که بازار تقویت شود و رقابت پذیری را افزایش یابد

رییسی: این ها که در بودجه نیست!

طیبی: در صورتی که از بودجه سنتی رها شویم و به یک بودجه عملیاتی برسیم، می توان به اهداف مدنظر رسید.

رییسی: در حال حاضر که بودجه عملیاتی وجود ندارد. به عنوان نمونه باید همین مخارج دولت کاهش پیدا می کرد که اصلاً افزایش یافته است؛ کوتاه و مختصر کردن بار قوانین و مقررات مرحله بعدی است. در سیاست های اقتصادی دولت برای خروج غیر توری از رکود که در سال ۹۳ منتشر شد، بهبود محیط کسب و کار در آن تعبیه می شود و سپس برای دستگاه های اجرایی دستورالعمل صادر می شود که به عنوان نمونه سازمان امور مالیاتی بازپرداخت مالیات بر ارزش افزوده کالای صادر شده به ۳۰ روز کاهش دهد؛ حال چرا از سال ۹۳ اتفاقی که مدنظر بود نمی افتد، چون قواعد بازی شکل گرفته است.

طیبی: روح این بخشنامه آزادسازی است یا کنترل بیشتر؟

دریافت نمی شود. راه اندازی تولید داخلی با تسهیلات ۲۲ درصد امکان پذیر خواهد بود؟ آیا با این شیوه می توان از رکود خارج شد؟

رنانی: در یک اقتصاد بسامان، نرخ بهره باید با نرخ تورم هماهنگ باشد، اما زمانی که یک ساختاری شکل گرفته، هر چند اگر ساختار بیمار و اشتباه باشد، تغییر سریع آن ساختار موجب بیماری های دیگر می شود. در یک اقتصاد بیمار، تغییرات سریع، بیماری های سریع ایجاد خواهد کرد. اصولاً نرخ بهره باید با نرخ تورم کاهش پیدا کند و گرنه داد و ستد و تناسب بین بخش های اقتصادی بهم ریخته می شود. در شرایط کنونی موافق پایین آمدن نرخ بهره هستیم برای این که بخش تولید کشور با این میزان بهره سود نمی تواند خودش را از زمین بلند کند. کاهش نرخ بهره با نظام بانکی موجود در کشور الزاماً به نتیجه دلخواه نمی انجامد؛ یعنی با کاهش نرخ بهره، تولید افزایش نخواهد یافت. چون نظام بانکی به اندازه کافی راه دارد تا وام های با بهره پایین را ظاهراً به نام تولید و باطناً به کام غیرتولید خرج کند. به عنوان نمونه بانک برای جایگزینی وام های معوق و نه برای تحرک بخش تولید وام می دهد. در شرایط کنونی پیش از دست زدن به نرخ بهره، باید تکلیف نظام بانکی مشخص شود. برخی از بانک ها ورشکسته هستند و باید اجازه ورشکستگی به آنها داده

رییسی: این نه آزادسازی است نه کنترل بیشتر، این تسهیل فضای کسب و کار است.

آزادسازی به این معنی است که مثلاً سازمان محیط زیست و سازمان صنعت، معدن و تجارت مجوزهای لازم برای احداث کارخانه را به راحتی صادر کند؛ اما منظور این نیست. تسهیل فضای کسب و کار یعنی تولیدکننده، درگیر پیچ و خم های مالیاتی نشوند، درگیر عدم شفافیت قوانین مالیاتی نشوند، درگیر سلیقه ای برخورد کردن حوزه مالیاتی نشوند. به نظر شما اگر نرخ تورم یا نرخ ارز افزایش یابد، از رکود خارج خواهیم شد؟ من فکر نمی کنم که این گونه باشد.

رناسی: سیاست های اقتصادی تک بعدی نیست اما زمانی که در حال کنترل تب بیمار (کنترل تورم) هستیم، باید حواسمان به نبض بیمار نیز باشد.

رییسی: دقیقاً همین طور است و باید با اقتصاد مانند یک موجود زنده رفتار کرد.

رناسی: مساله بعدی نرخ بهره بانکی است و این موضوع که در کشور از سود سپرده بانکی مالیات

منع قانونی ندارد. دستکاری نرخ بهره و ترس سپرده گذار از این موضوع که قرار است برای سپرده اش اتفاقی بیافتد، باعث خارج کردن سریع پول توسط سپرده گذار از بانک خواهد شد.

در تایید صحبت های دکتر رنایی، بحثی در حال حاضر وجود دارد که با پرداخت تسهیلات از وضعیت رکود خارج شویم. اخیراً دو مطالعه با موضوعات "چرخه های اعتباری اقتصاد ایران" و "چرخه های تجاری و اعتباری" انجام شده است که یک نظریه واحد دارد: دوره های رکود در اقتصاد ایران در گذشته همواره با انقباض اعتباری همراه بوده است یعنی تنگناهای مالی منجر به رکود شده است اما الزاماً انبساط مالی موجب رونق نخواهد شد. بنابراین این انتظار که با تزریق پول از طریق بانک ها می توان از رکود خارج شد، قطعاً به شکست منجر خواهد شد.

رنایی: حالا که مشاهده می شود که در اقتصاد ایران هیچ کاری اعم از فعالیت های خدماتی، دلالی و مسکن بازدهی ندارد، چرا بانک ها همچنان حریص هستند که سپرده ها را با بهره های بیشتر جذب نمایند؟

و این موضوع دست دولت نیست و باید نظام سیاسی پیرامون این قضیه تصمیم بگیرد. تا زمانی که نهاد نظامی در بازار پول حضور دارند، نمی توان بانک ها را اصلاح کرد و مدیرعامل بانک را عوض کرد. نهادهای نظامی غیر از قدرت اقتصادی، قدرت سیاسی و امنیتی دارند. در مورد پرداخت مالیات توسط سپرده گذاران نیز باید بگویم که قانون مالیات بر درآمد می گوید هر نوع درآمدی مشمول پرداخت مالیات می شود پس مشکل قانونی وجود ندارد.

رییسی: در قانون مالیاتی

جدید این اجازه را سازمان امور مالیاتی پیدا می کند که سپرده ها هم مشمول پرداخت مالیات شوند چرا که سپرده ها جزو مالیات ثروت قرار خواهند گرفت. به عنوان نمونه همان طور که فردی که سپرده ای در بانکی دارد فوت می کند، به محض اطلاع بانک، حساب فرد متوفی مسدود می شود و بانک هیچ پولی را به ورثه پرداخت نمی کند تا زمانی که تکلیف انحصار وراثت و مفاسد حساب مالیاتی مشخص شود یعنی در واقع بانک این گونه منظور خود را انتقال می دهد که باید مالیات بر ثروت پرداخت شود، بنابراین مالیات بر ثروت

شود، این که با چنگ و دندان، نهادهای مالی ورشکسته حمایت می شوند، درست نیست. در همه دنیا این گونه است که زمانی بانکی مساله پیدا می کند، آن را فریز (Freeze) می کنند، اولین مشتری که به بانکی رفت و قصد داشت سپرده خود را از بانک بردارد و بانک نتوانست سپرده اش را پرداخت کند، بانک فریز خواهد شد، ارزیابی و حسابرسی می شود و در نهایت تعیین تکلیف می شود که بانک ادامه فعالیت بدهد یا خیر.

بانکی در کشور وجود دارد که در آن سه هزار میلیارد تومان مشکل پیدا شده و همچنان در حال فعالیت است. بنابراین بیش از دستکاری نرخ بهره در شرایط کنونی معتقدم باید در مورد ساختار نظام بانکی تصمیمات جدی گرفته شود؛ دستکاری نرخ بهره الزاماً به نفع بخش تولید نخواهد بود. پول هایی که با نرخ های پایین تر وام داده می شود در تجارت پول خواهد رفت و در بازار پول می چرخد. در حال حاضر سیاست مهمتر از دستکاری نرخ بهره، جراحی نظام بانکی است.

گام اول جراحی این است که نهادهای نظامی پای خود را توزیع پولی و بازار پول قطع کنند و این موضوع نیازمند یک تصمیم سیاسی است

رئانی: توصیه های سیاست

گذاری نیاز به اطلاعات دارد و تا وقتی که ما اطلاعاتی نداریم و خارج از دامنه سیاست گذاری هستیم، نمی توانیم توصیه های مناسبی داشته باشیم. بنابراین با فرض ناقص بودن اطلاعات می توانیم توصیه هایی انجام دهیم. مهمترین اقدامی که وزیر اقتصاد به عنوان سکندار اقتصاد باید انجام دهد این است که با نظام سیاسی برای تعیین فرمانده اقتصاد ایران گفت و گو کند، تا زمانی که فرمانده اقتصاد ایران مشخص نشود، راه روشنی برای اقتصاد ایران وجود نخواهد داشت.

باید در سطح اول مملکت و مجلس، وزیر اقتصاد به یک جمع بندی برسند که تا زمانی که اقتصاد ایران فرمانده نداشته باشد، خروج از رکود امکان پذیر نیست.

در سخنرانی اخیرمون اقتصاد مقاومتی در دانشگاه اصفهان اعلام کردم که زمانی می توان در شرایط کنونی، اقتصاد را تحت سیاست های اقتصاد مقاومتی از رکود خارج کرد که رییس قرارگاه اقتصاد مقاومتی تمام اختیارات فرماندهی کل قوا را در حوزه اقتصاد داشته باشد.

به عبارت دیگر رییس قرارگاه اقتصاد مقاومتی بتواند، تمام نیروهای نظامی که در بانک ها و در بورس سهام و قدرت دارند را به صف کند و به آن ها دستور دهد و دستورش دستور فرماندهی کل قوا محسوب شود.

نهادهایی را که اسکله های غیررسمی دارند، بتواند با دستور مدیریت، مانیتورینگ و نظارت کند. معتقدم تا نظام سیاسی در مورد فرمانده اقتصاد ایران تصمیم نگیرد، خروج از رکود امکان پذیر نیست. در حال حاضر وزیر اقتصاد با مشاور رییس جمهور در سیاست های اقتصادی اختلاف نظر دارد، مشاور رییس جمهور با رییس بانک مرکزی اختلاف نظر دارد، این ها با سازمان مدیریت اختلاف نظر دارند، سه تفکر متفاوت گوشه های اقتصاد ایران را می کشند بنابراین اول از همه باید تکلیف فرمانده اقتصادی ایران مشخص شود.

وزیر اقتصاد و یا معاون اول رییس جمهور که رییس قرارگاه اقتصاد مقاومتی است تمام اختیارات رهبری در حوزه اقتصادی را باید دارا باشد. به عنوان نمونه آستان قدس رضوی حجم سرمایه بسیاری دارد، بازارهای زیادی را مدیریت می کند، مالیات پرداخت نمی کند و سرمایه های بسیاری در خارج از کشور دارد. سرمایه های آستان قدس رضوی، پول مردم بوده

کنند تا در قدم بعدی شاید فرجی شود و اتفاقی بیافتد.

در تمام دنیا اگر ائتلاف صورت بگیرد و یک تصمیم واحد گرفته شود، جرم محسوب می شود. در کشور ما بانک مرکزی رسماً بانک ها را دعوت می کند و بر سر یک نرخ واحد توافق می کنند، این خودش در اقتصاد چه تاثیری ایجاد خواهد کرد؟

طیبی: سیستم اقتصادی کشور

نیاز به یک سری جراحی ها دارد که ممکن است بسیار مشکل زا باشد. مکانیزم ها و ابزارها متنوع است. اجازه دهید من یک مثالی بزنم که در چند ماه اخیر اتفاق افتاده است. آزادسازی در نرخ بلیط های هواپیما اتفاق افتاده است. ابتدای امر در یک سری از مسافت ها، افزایش نرخ ناگهانی اتفاق افتاد اما حالا آثار آن دیده می شود.

در حال حاضر آن قدر تنوع در نرخ ها ایجاد شده که تقاضای موثر نیز برای آن بوجود آمده است. در این شرایط نه تنها تقاضا برای خرید بلیط هواپیما ایجاد شده بلکه تقویت توان این بخش را نیز همراه خواهد داشت. وجود بهره سود بانکی بالا تنوع را از بین می برد در حالی که دیگر تقاضایی نیز وجود ندارد.

رناسی: اگر شما وزیر اقتصاد

و یا سیاست گذار اقتصادی مملکت بودید، چه اقداماتی انجام می دادید تا سریع تر از اقتصاد کشور از رکود تورمی موجود رها شود؟

رناسی: رییس یک هیات ژاپنی به نکته ظریفی اشاره کرد، گفت اگر می خواهید مشکلی را حل کنید، باید پرچم آن کار را، مهمترین شخص آن مجموعه در دست بگیرید. بنابراین اگر به این نتیجه رسیدیم که اقتصاد مهم است باید یا شخص اول کشور پرچم اقتصاد را در دست بگیرد یا اینکه این پرچم در دست کسی قرار گیرد که از اختیارات کافی برخوردار باشد.

طیبی: در اقتصاد ایران نقش

بانک بسیار مهمتر از نقش نفت بوده و در تامین منابع مالی یک انحصار ایجاد کرده است. بنابراین وجود رگه های انحصار نظام بانکی باعث این اتفاق شده است. قیمت ها، نرخ تورم، نرخ سود بانکی و نرخ بهره، متغیرهای درون زا هستند یعنی به صورت دستوری، کاهش و حتی افزایش نرخ بهره و نرخ سود بانکی اثرگذار نخواهد بود.

رنانی: در زمانی که تورم بالا

بود، بانک ها از طریق افزایش ثروتشان به ویژه سرمایه گذاری در مستغلات، تفاوت نرخ سود سپرده و هزینه تسهیلات پرداختی خود را جبران می کردند، یعنی از طریق مستغلات، کسری موجود را جبران می کردند. اما اکنون این گونه نیست؛ اکنون گروه های انحصاری قدرت، مبالغ کلانی را از بانک ها وام گرفته و در مقاصد خاصی به کار می گیرند و سودهای کلانی می برند و سهم بانک را نیز می دهند. به عنوان نمونه یک گروه انحصاری پشت بورس قرار دارد و توانایی دستکاری در بازار بورس را دارد، وام سنگین با بهره بالا از بانک دریافت و در یک دوره کوتاه حبابی در بورس ایجاد می کند و از این راه سود کلانی را به جیب می زند و یا در بازارهای دیگر، مثلاً در قاچاق نیاز به داد و ستد پولی وجود دارد. بنابراین گروه های قدرت که از رانت ها و اطلاعات ویژه برخوردار هستند در تجارت پول نیز وارد می شوند و بانک ها از این طریق به افزایش سرمایه دست می زنند. در سال ۹۳، یکی از بانک های کشور ۱۰۰ درصد سود داشته است، مگر می شود در اوج رکود یک بانک ۱۰۰ درصد سود داشته باشد. این سود در واقع از فعالیت های خاص در بازار ارز و در بازار بورس با اعمال نفوذها و ارتباطات حاصل شده است.

رناسی: اگر بانکی به بانک

مرکزی بدهی داشته باشد، بابت آن باید ۳۵ درصد به بانک مرکزی بهره بپردازد، من فکر می کنم یکی از مصارف بانک ها این است که پول ها بابت سپرده دریافت می شود تا بدهی بانک مرکزی پرداخت شود. در واقع این گام های قبل از ورشکستگی است. بانک ها سودهای هنگفت بابت سپرده گذاری می دهند تا بدهی خود را به بانک مرکزی پرداخت کنند و فعلاً خودشان را از ورشکستگی حفظ

نفوذ سودهای بالا می برند، رقابت پذیری را کاهش می دهند و انگیزه های تولید برای بنگاه های اقتصادی دیگر را کاهش می دهند.

باید با همه این ها مقابله کرد و به زعم من باید این مسیر به جد دنبال شود. مرحله بعدی پس از این موضوع، بین المللی کردن اقتصاد است. نظریه پردازان بسیاری مانند دکتر سریع القلم این زمینه را دنبال می کنند.

دکتر سریع القلم می گوید اگر بخواهیم بزرگترین مشکلات ایران را ردیف کنیم، ناکارآمدی بزرگترین مشکل اقتصاد ایران به حساب می آید و دلیل این ناکارآمدی، بین المللی نبودن اقتصاد ایران است و این یعنی در عرصه های مختلف علم و فناوری و اقتصادی در فضای بین المللی قابلیت رقابت وجود ندارد. باید با ساختارهای موازی که در اقتصاد ایران به صورت قاعده بازی در طول ۱۰ سال گذشته شکل گرفته و اقتصاد ایران را زمینگیر کرده، شدیداً برخورد و تعیین تکلیف جدی شود. باید با بحث بنگاه داری بانک ها با حضور نهادهای مختلف و نوع برخوردشان در اقتصاد تعیین تکلیف جدی صورت گیرد و پس از آن باید به سمت اقتصاد بین المللی حرکت کنیم.

که به آستان قدس ریخته شده است، حالا با پول آستان قدس به همین پول مردم کمک شود تا از وضعیت رکود خارج شوند.

بنابراین سرمایه های خارج از کشور به کار گرفته شود، مالیات پرداخت شود. مجموعه های آستان قدس رضوی که با بخش خصوصی در رقابت هستند به دلیل این که مجوزهای ویژه برای معافیت های مالیات دارند، در رقابت با بخش خصوصی برنده هستند. با چشم انداز کنونی وجود فرمانده اقتصاد با تمام اختیارات رهبری در حوزه اقتصاد شدنی نیست، مگر این که بیکاران، پابرهنگه ها و حاشیه نشین ها شورش کنند، نظام سیاسی وحشت کند و تصمیمات جدی بگیرند. خروج از رکود از دست دولت خارج است و تمام تلاش این دولت بازی با حریف یا پول است. دولت نمی تواند با درآمدهای نفتی، مالیات، ارز کاری کند.

طیبی: به نظرم وقتی

فرماندهی اقتصاد به وجود بیاید نیاز به یک سری ابزارها است. این ابزارها به آزاد سازی قیمت ها، یکسان سازی نرخ ارز، تقویت بخش خارجی اقتصاد، آزاد سازی تجاری به عنوان یک استراتژی، تقویت بنگاه های کوچک و متوسط، تعامل با اقتصاد خارجی، فراهم سازی زمینه های جذب سرمایه های خارجی و تلاش برای رقابت پذیری بنگاه ها بازمی گردد.

زمانی که صحبت از رقابت پذیری بنگاه ها به میان می آید باید بنگاه اقتصادی قادر به تولید محصولات با کیفیت باشد و در آن زمان است بسیاری از بنگاه ها که خصلت رقابت پذیری ندارند، از دور خارج خواهند شد و کمک بزرگی به بخش صنعت خواهد شد.

فراهم سازی زمینه های جذب سرمایه های خارجی نیز می تواند باعث ایجاد رقابت و انتقال تکنولوژی شود و می تواند همراه با خود R&D داشته باشد، در این شرایط سرمایه گذاری خارجی می تواند تامین کننده منابع داخل باشد و البته برای اصلاح سیستم بانکی وجود رقیب خارجی می تواند تاثیرگذار باشد.

ریبسی: در نظریه انباشت

تورمی، دلیل رکود تمرکز بسیاری از بازارها در اختیار گروه های خاص و صاحب نفوذ عنوان می شود. آن نظریه مطرح می کند که گروه های خاص و صاحب

نداشته باشد، کسی به او محل نخواهد گذاشت. مساله مهم دیگر به نظر من فساد است. عفونت اقتصاد، فساد است تا زمانی که در اقتصاد، فساد وجود داشته باشد، اقتصاد اصلاح نخواهد شد و یا مسیر خود را پیدا نخواهد کرد. به نظر من اولویت دوم مبارزه با فساد است. قاچاق، ارز دو نرخی و رانت ها در این چارچوب گنجانده می شود.

ریبسی: زمانی که بحث نهاد

مطرح می شود، منظور یک سازمان و یک موسسه نیست بلکه فساد نیز یک نهاد است. اگر از ساختار ناکارآمد حقوق مالکیت صحبت به میان می آید آن هم یک نهاد است که در طول زمان شکل گرفته است.

طیبی: مبارزه با فساد درست

است اما زمینه سازی برای از بین بردن فساد مهم است. زمانی که ما معتقدیم ارتباط با دنیا بیشتر و بیشتر شود و تعاملات سیاسی و اقتصادی بیشتر شود، خود به خود عوامل فساد نیز کمتر خواهد شد چرا که رقابت و شفافیت بشیرت خواهد شد.

رناسی: اولویت اقتصاد در

نظام ما با تمام تاکیدات بر اقتصاد مقاومتی مشخص نیست. همانطور که دکتر رنایی گفتند، فرماندهی اقتصاد باید مشخص شود و فرمانده اقتصاد باید اولویت اقتصادی داشته باشد نه این که در اولویت های دیگر گم شود اگر فرمانده اقتصادی اولویت

ریبسی: تهدیدی که در حال حاضر وجود دارد این است که بنگاه های ورشکسته بخواهند از منابع بانکی استفاده کنند. یعنی ورشکستگی می تواند به عنوان یکی از پیامدهای مثبت رکود تلقی شود.

اما اگر بانک سیستم ارزیابی درستی نداشته باشد و منابع خود را دوباره به این بنگاه های با بهره وری پایین و یا ورشکسته تخصیص دهد، بار دیگر اتفاقات گذشته خواهد افتاد.

ورشکست شدن است. به اعتقاد من ورشکستگی پایان یک فعالیت اقتصادی است، نباید ورشکستگی پایان عمر یک کارآفرین باشد. باید قبح اجتماعی در مورد ورشکستگان کاهش یابد. زمانی که یک بنگاه اقتصادی مریض است باید با حداقل هزینه حذف شود. در حال حاضر ۴۰ درصد بنگاه های اقتصادی تعطیل هستند به نظرم این ها هوشمندانه تعطیل کردند. مشکل ۴۰ درصد دوم هستند که به فعالیت خود همراه با ضرر و زیان ادامه می دهند و شرایط این دسته را تعطیل خواهد کرد.

ریسی: تهدیدی که در حال حاضر وجود دارد این است که بنگاه های ورشکسته بخواهند از منابع بانکی استفاده کنند. یعنی ورشکستگی می تواند به عنوان یکی از پیامدهای مثبت رکود تلقی شود.

اما اگر بانک سیستم ارزیابی درستی نداشته باشد و منابع خود را دوباره به این بنگاه های با بهره وری پایین و یا ورشکسته تخصیص دهد، بار دیگر اتفاقات گذشته خواهد افتاد.

رناسی: تزریق پول در بنگاه های اقتصادی بهره ور، تورم را نیست و بالعکس قطع منابع بانکی از بنگاه های اقتصادی بهره ور، تورم را خواهد بود. مطلب آخر این که باید سیاست ها کلان تر و نه عوام پسندانه دیده شود؛ بیمه بیکاری خیلی راحت پرداخت می شود اما به کارآفرین تسهیلات به راحتی اعطا نمی شود.

طیبه: حمایت از بنگاه های بهره ور و عدم حمایت از بنگاه های غیر بهره ور در یک مفهوم کلاسیک و رسمی همان تقویت نظام تامین اجتماعی است که به نظام تولید و مصرف کنندگان کمک می کند.

رناسی: از شما اساتید بزرگوار که در این میزگرد حضور پیدا کردید و با بیان دیدگاه ها و نظرات خود به پیشبرد بحث کمک کردید ممنونم؛ امیدوارم خروجی این میزگرد برای مخاطب های ماهنامه اتاق بازرگانی سودمند باشد.

وام اعطا کرد و ۲۰ کارخانه سیمان ایجاد شد و کشور از واردکننده سیمان به صادرکننده سیمان تبدیل شد. یک میلیارد دلار سرمایه گذاری دولت باعث بازگشت سرمایه ۱,۵ میلیارد دلاری به دولت شد و چندین میلیارد دلار صادرات انجام و ارز وارد کشور شد و همچنین ۶۰ تا ۷۰ هزار نفر صاحب شغل شدند و مصرف کننده داخلی سیمان ارزان تری را خریداری کرد.

طیبه: خوشبختانه توفیق اجباری ناشی از اقتصاد جهانی باعث شده است این دلارهای نفتی به آن صورت که در دهه قبل بود، دیگر وجود نداشته باشد. زمانی که قیمت نفت به ۱۰۰ دلار و یا بالاتر رسید، اقتصاد دنیا به فکر آلترناتیو و جایگزینی افتاد.

رناسی: اقتصاد جهانی، قیمت نفت را بالا برد که انرژی های دیگر نیز اقتصادی شود. یک نکته دیگر آسان سازی قوانین ورشکستگی است. یکی از پارامترهای فضای کسب و کار آسان بودن

رناسی: مساله مهم سوم، صرف دلارهای نفتی در اقتصاد کشور است. در کشور ما تولیدکننده باید با بازارهای جهانی رقابت کند اما بانک ها و بیمه تامین اجتماعی نباید با رقبای خارجی رقابت کنند.

ریسی: در صورت بین المللی شدن اقتصاد، رقابت نیز بوجود خواهد آمد. بانک و بیمه خارجی، دانشگاه و موسسه پژوهشی خارجی و استاد دانشگاه خارجی می تواند به داخل کشور بیاید و رقابت ایجاد خواهد شد.

رناسی: مساله آخر این که دلارهای نفتی نباید رقیب تولید داخلی باشد. دلارهای نفتی نباید در اختیار واردکننده قرار گیرد. دلارهای نفتی باید به صندوق توسعه ملی ریخته شود تا در زیرساخت ها مصرف شود. مثال خوبی در صنعت سیمان در دهه قبل وجود داشته است. سال های ۸۰ تا ۸۴، دولت وقت به هر کارخانه سیمان یک میلیون تنی، ۵۰ میلیون تومان

